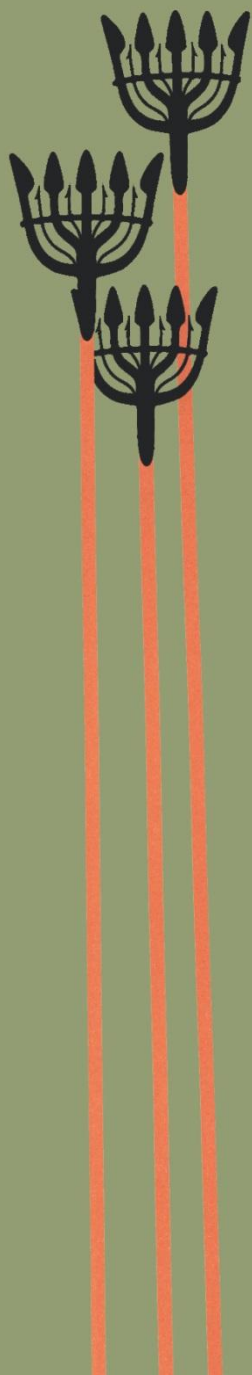

BLEKINGE MUSEUM

Rapport 2023:28

Stora Vörta gård - renovering av magasinet

Antikvarisk medverkan, 2023

Jimmy Juhlin Alftberg

Rapport 2023:28

Stora Vörta gård

- renovering av magasinet

Antikvarisk medverkan, 2023
Nättraby socken
Karlskrona kommun
Blekinge län

Jimmy Juhlin Alftberg

Blekinge museum

Borgmästaregatan 21
371 35 Karlskrona

Växel: 0455-30 49 60 vardagar 8-16
Reception: 0455-30 49 85

www.blekingemuseum.se

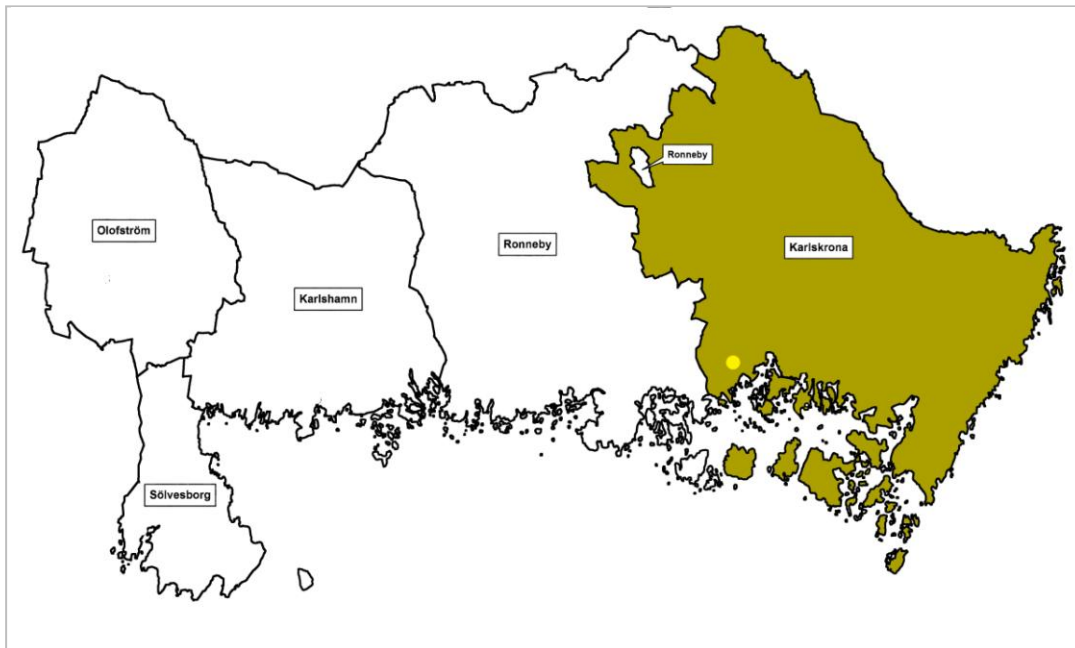
© 2023 Blekinge museum

Omslagsfoto: Magasinet, södra fasaden, efter arbetet.
Foto: Jimmy Juhlin Alftberg om inget annat anges under bild.

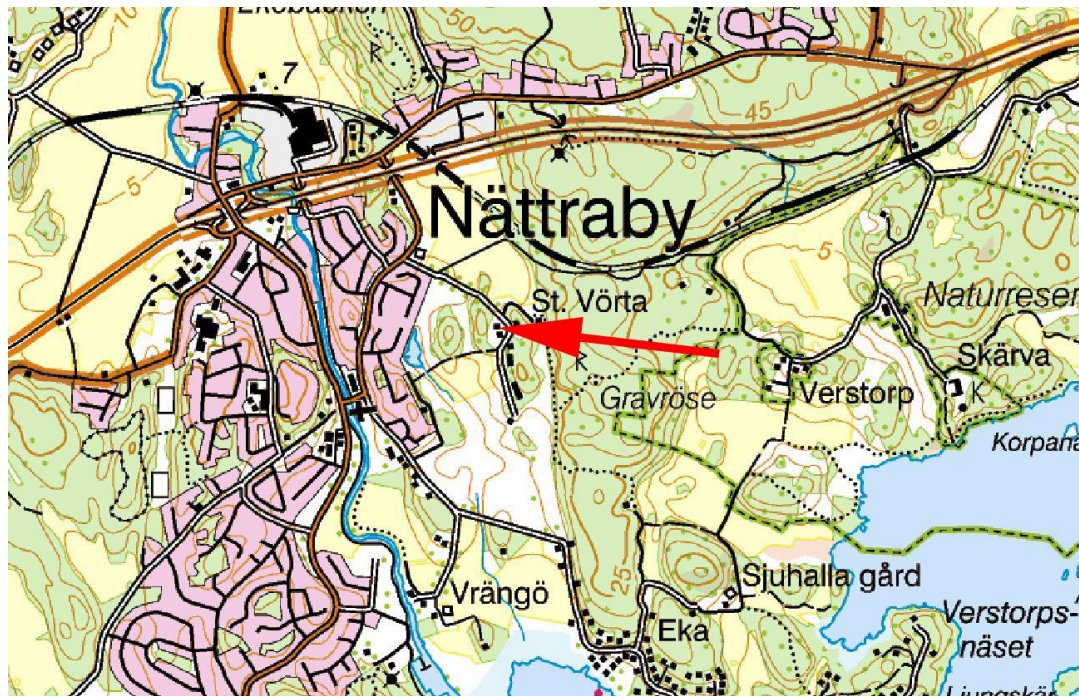
Kartor ur allmänt kartmaterial

Innehåll

Sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Utförda åtgärder	6
Fasader	6
Fönster	8
Timmer	8
Tak och takfotstassar	9
Övrigt	11
Iakttagelser under restaureringen	11
Avvikelser från arbetshandlingarna	12
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	12
Övriga handlingar med relevans för ärendet	12

Karlskrona kommun, Stora Vörta gård ungefärligt markerad.

Del av Nättraby socken, Stora Vörta gård markerad.

Sammanfattning av utförda åtgärder

Magasinet och fönstren har ommålats, rötskadad del av fotträet har bytts, dekorativa hörnlistor renoverats och två takfotstassar har lagats.

Administrativa uppgifter

Objekt	Magasinsbyggnaden på byggnadsminnet Stora Vörta gård
Socken	Nättraby socken
Kommun	Karlskrona kommun
Arbetshandlingar	Åtgärdsförslag upprättat av Blekinge museum 2022-06-13
Länsstyrelsens diarienummer	434-5260-2022
Blekinge museums diarienummer	BM2023-174
Byggherre/beställare	Sara Eriksén
Entreprenör	Hoby Byggnadsvård
Antikvarisk medverkan	Blekinge museum genom Jimmy Juhlin Alftberg
Byggnadstid	Mars–oktober 2023
Slutbesiktning	2023-10-19
Rapport granskad av	Cissela Olsson

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Magasinsbyggnaden vid byggnadsminnet Stora Vörta gård – vilken troligtvis är uppförd under mitten av 1700-talet – skadebesiktigades sommaren 2022. Skadebilden var av varierande slag och alstrad av naturlig förslitning i kombination med eftersatt underhåll. Byggnaden, som är knuttimrad i en och en halv våning samt försedd med tegeltak, besitter hög autenticitet och har genomgått sparsamma renoveringsinsatser genom åren.

Årets insats är en fortsättning på det arbete som startade 2022 och som innebär att vällingklockan och de norra vindskivorna/vattbrädorna renoverades.

Stora Vörta herrgård, inklusive magasinsbyggnaden, byggnadsminnseförklarades 1995.

Fig. 1. Norra fasaden innan arbetet.

Fig. 2. Norra fasaden efter arbetet.

Fig. 3. Södra fasaden innan arbetet.

Fig. 4. Södra fasaden efter arbetet.

Utförda åtgärder

Fasader

De timrade fasaderna borstades rena från löst sittande slamfärgspigment med hjälp av piassavakvast och rotborste, därefter blåstes väggarna rena från kvarsitande damm med tryckluft. Ommålning skedde med ljusröd slamfärg (Äkta Falu Rödfärg, ljus) i två strykningar, varav första strykningen späddes med 10% rent vatten (fig. 2).

Knutbrädorna, vilka är dekorativa och pilasterlika, samt fönster- och dörrfoder, skrapades trärena med hjälp av varmluft och infravärme. På de övre partierna i anslutning till takfoten skrapades färgen för hand, utan värme, eftersom det inte gick att övervaka var värmen tog vägen. Innan ommålning skarvades två dörrfoder (högra dörren på fig. 3 och 4), likaså skedde skarvning i anslutning till tre av knutarna och på norra fasadens blinderingsfönster byttes en del av vattbrädan (fig. 10). Samtligt nytt virke är av fur.

På sydvästra hörnets knutbrädor saknades en täckbit under södra taksprånget. Denna del återfanns inne i magasinet och återmonterades (fig. 7 och 8).

Målning skedde med linoljefärg i tre strykningar, där grundfärgen späddes med 50% rå linolja och 15% balsamterpentin. Mellanstrykningen späddes med 10% balsamterpentin och slutstrykningen påfördes outspädd. Den vita linoljefärgen (Ottossons, kittvit, bröts med 3 viktprocent brun umbra, torrpigment).

Fig. 5. Saknade dekorlister.

Fig. 6. Nya dekorlister.

Fig. 7. Saknad täckbit på knutbräda.

Fig. 8. Den saknade täckbiten återmonterad.

Fig. 9 (t.v.). Södra fasadens blinderingsfönster, innan arbetet. Fig. 10 (t.h.). Norra fasadens blinderingsfönster, efter arbetet. Notera utbytt del på vattbrädan.

Fönster

Samtliga fönster (bågar och karmar) tvättades med målartvätt och rengjordes från löst sittande färg. Därefter skedde mellan- och slutstrykning med vit linoljefärg (enl. ovan), fig. 10. Undantaget utgörs av en fönsterbåge på norra långsidan (det mittre fönstret på fig. 1 och 2), vilken renoverats genom försorg av ägaren – denna båge ströks även med grundfärg eftersom den skrapades träen.

Blinderingsfönstren renoverades genom uppskrapning av löst sittande färg (i stort sett till träen yta). Därefter grund- och mellanströks blinderingarna med vit linoljefärg (spädning enl. ovan), fig. 10. ”Fönsterbågarna” ströks en gång med outspädd färg medan ”glasen” målades en gång med outspädd svart linoljefärg (Wibo).

Timmer

På västra fasadens södra hälft skarvades en del av syllen med nytt 6x6” ekvirke (från ek fälld i Bräkne Hoby socken, 2019). Sammanfogning utfördes med blixtskarvar som fästes samman med två ekdubbar per skarv. På grund av vridningar i befintlig syll försvårades infällning av en större längd ny syll, varför sammanlagt tre blixtskarvar behövdes för att kompensera vridningen (d.v.s. två nya sylldelar, en längre och en kortare, fig. 11). Den mittre skarven döljs av ovalsittande dörrs sparklist (fig. 4). Ovanför den västra skarven (till vänster på fig. 11) befanns även det nedre båletimret vara rötskadat, varför byte skedde mot nytt båle av furuvirke likt befintligt, 4x10” (bålorna är skårade i ändarna för att passa in mot spår i stolparna). Nytt båle kunde föras in över den västra stolpen men fick av byggtekniska skäl skräspikas fast, från insidan, mot östra stolpen med 4” blank spik.

Fig. 11. Skarvad syll. Notera de tre blixtskarvarna, av vilka den mittre kom att täckas av dörrrens sparklist. Bålebrädan längst ner, mellan dörrarna, är ny.

Tak och takfotstassar

Takpannorna i anslutning till skadat område, inkl. bärläkten, plockades bort och rötskadat underlagsmaterial rensades bort intill fast material. En skiva oljehärdad masonit stacks därefter in under befintlig masonit efter att två underlagsbrädor bytts (fig. 15 och 16). Därefter återmonterades takpannorna på ny ströläkt av sågad gran. Befintlig bärläkt återanvändes (fig. 16).

Ungefär mitt på södra takfoten fanns två rötskadade takfotstassar (exempel på fig. 12), vilka kapades intill fast timmer (fig. 14). Nya takfotstassar av 6x6" furu-timmer gaffelskarvades mot de befintliga sparrarna samt spikades fast med 4" galvaniserade spik.

Fig. 12. Rötskadad takfotstass.

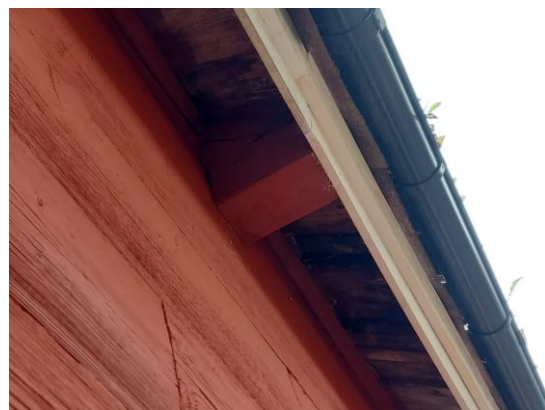

Fig. 13. Lagad takfotstass.

Fig. 14. Borttaget skadat undertaksmaterial. Rötskadad sparre frilagd.

Fig. 15. Ny underbrädning.

Fig. 16. Olfemasonit och ny ströläkt.

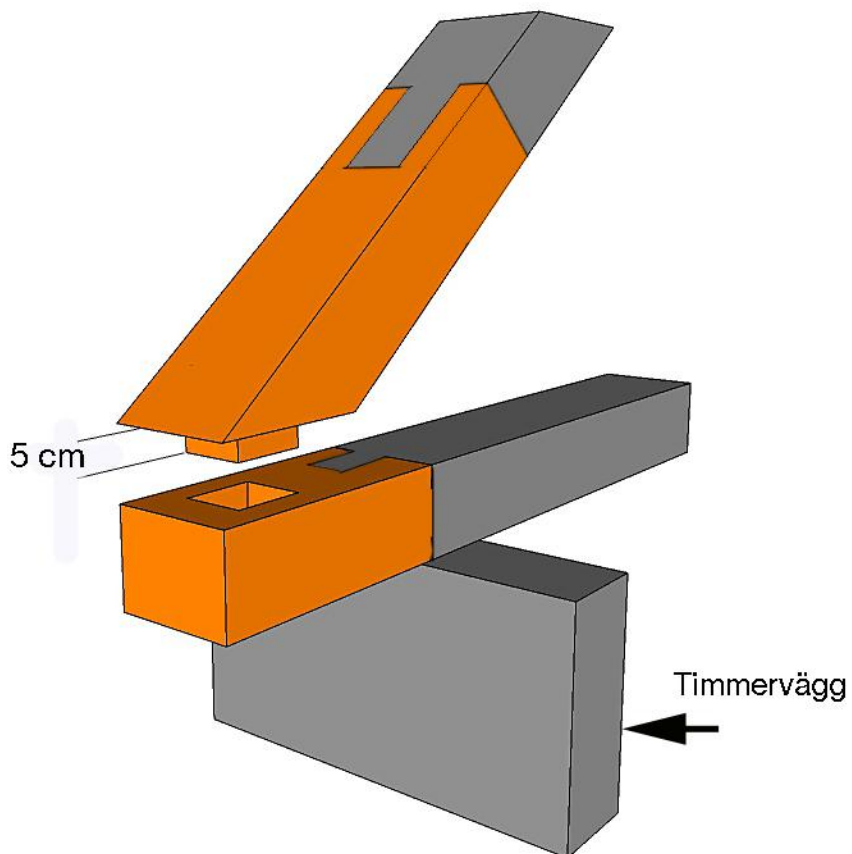

Fig. 17. Skiss på principen för skarvning av de två taksparrarna. OBD ej skalendig bild.

Fig. 18. Brevlådorna flyttades från blå ring till röd ring.

Övrigt

De brevlådor som tidigare varit monterade på södra gaveln flyttades till en nybyggd träställning, som sattes på andra sidan vägen (fig. 18).

lakttagelser under restaureringen

I samband med skarvningen av västra fotträet noterades att grundstenarna till den innervägg som stöter an mot fasadväggen, i anslutning till rötskadat fotträ, befanns mycket instabila på grund av sättning. För att fixera de påfallande små grundstenarna, utan att riskera åverkan på innerväggens konstruktion, beslöts att på enklaste vis fixera stenarna strax innanför syllen med grovbetong, fig. 19 och 20 (åtgången blev 50 kg). Arbetet kunde ske utan att betongfixeringen syns från utsidan (fig. 4).

Det kunde vidare noteras att östra gavelns vattbrädor och vindskivor, samt den profilerade listen på gavelröstet, är förbrukade och i behov av byte (syns på fig. 1). Därtill bedöms generellt sett fönstren vara i behov av snar omkittning.

Innan arbetet startade fördes en diskussion gällande färgsättningen av fönsterbågarna, vilka befanns vara strukna i en pärlgrå kulör (fig. 3 och 9). Då blinderingsfönstren, som har en mycket ålderdomlig karaktär, de facto var vita gjordes bedömning att övriga fönsterbågar även haft denna kulör (fig. 9). Därför beslöts att en återgång till vita bågar skulle ske.

Fig. 19 (t.v.). Borttagen syllbit. Bärande bjälke till innervägg synlig. Fig. 20 (t.h.). Den väggbärande bjälken fixerad med underliggande betonggjutning och tappades hjälpligt in i ny syll. Stenar är lagda som isolering mellan betong och timmer.

Avvikelser från arbetshandlingarna

Inga andra avvikelser än den tillkommande betongfixeringen och ommålningen av blinderingsfönstren kunde noteras.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetet är mycket väl utfört och uppfyller kraven i länsstyrelsens bidragsbeslut. Entreprenören har visat stor yrkesskicklighet och varit lyhörd för de antikvariska aspekterna.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

2022-06-13 Åtgärdsförslag gällande magasinsbyggnaden, Blekinge museum.

2023-02-02 Länsstyrelsens bidragsbeslut.

Karlskrona 2023-10-26

Jimmy Jublin Alftberg

Rapportserie 2023

Blekinge museum

- 2023:1 **Marinarkeologisk förundersökning av fartyglämning kallad Slädövraket (L1978:1905) i Listerby skärgård.** Listerby socken, Ronneby kommun.
- 2023:2 **Hvilans nya begravningskapell – till- och ombyggnad.** Karlshamn socken, Karlshamn kommun.
- 2023:3 **Ramdala kyrka – installation av nödbelysning.** Ramdala socken, Karlskrona kommun.
- 2023:4 **Gribshunden. Marinarkeologisk forskningsundersökning av skeppsvrak vid Stora Ekön L1978:2168/ RAÅ Ronneby 728.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2023:5 **Augerum nya herrgård – dränering av källare m.m.** Augerum socken, Karlskrona kommun.
- 2023:6 **Jannebergs gård – renovering av stallets västra entré.** Asarum socken, Karlshamn kommun.
- 2023:7 **Stora Roms naturreservat - Inventering av kulturlämningar.** Torhamns socken, Karlskrona kommun
- 2023:8 **Frakten 5:11. Arkeologisk utredning steg 2 2023 inför fortsatt exploatering av industriområde.** Edestad socken, Ronneby kommun.
- 2023:9 **Ramdala kyrka – ombyggnad av läktarunderbyggnad.** Ramdala socken, Karlskrona kommun.
- 2023:10 **Offerlunden i Halahult - L1979:6205. Arkeologisk förundersökning och förmedlingsinsats.** Åryd socken, Karlshamns kommun.
- 2023:11 **Sörmans stuga – ommålning av fasad och fönster.** Lösen socken, Karlskrona kommun.
- 2023:12 **Hanö 4 – restaurering av ytterdörr.** Karlshamns socken, Karlshamns kommun.
- 2023:13 **Rosenfeldt 11 – fasadrenovering, etapp 2.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2023:14 **Wienercaféet i Brunnsparken – ommålningsarbeten.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2023:15 **Heliga Kors Kyrka – renovering av tornfönster.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2023:16 **Bysmedjan i Boarp – takrenovering m.m..** Asarum socken, Karlshamn kommun.
- 2023:17 **Ramdala kyrka. Vård- och underhållsplan 2023.** Ramdala socken, Karlskrona kommun.
- 2023:18 **Afvelsgärde gård – renovering av trädgårdsmur.** Lösen socken, Karlskrona kommun.

2023:19 **Kristianopels kyrka. Vård- och underhållsplan 2023.** Kristianopel socken, Karlskrona kommun.

2023:20 **Väg E22 Ronneby Östra–Nättraby.** Arkeologisk utredning steg 2, 2023. Ronneby och Karlskrona kommuner, Edestad, Listerby, Förkärla och Nättraby socknar.

2023:21 **Öppenskär som kunskapsnod – L1978:9634 i nytt ljus.** Kunskapssammanställning och utkast till förmedlingsstrategi. Torhamn socken, Karlskrona kommun.

2023:22 **E22 Lösen – Jämjö. Arkeologi genom östra Blekinge.** Arkeologisk undersökning. Blekinge län, Blekinge, Karlskrona kommun. Augerum, Lösen och Ramdala socknar.

2023:23 **Jordö missionshus – fönsterrestaurering.** Förkärla socken, Ronneby kommun.

2023:24 **Stenbrottsbatteriet, Tjurkö – nybyggnad av garage.** Tjurkö socken, Karlskrona kommun.

2023:25 **Kungshuset i Karlskrona – fönsterrenovering.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.

2023:26 **Augerum nya herrgård – renovering av takkupor, dörrar och trappa.** Augerum socken, Karlskrona kommun.

2023:27 **Kyrkhults kyrka. Vård- och underhållsplan 2023.** Kyrkhult socken, Olofström kommun.

2023:28 **Stora Vörta gård – renovering av magasinet.** Nättraby socken, Karlskrona kommun.

